

Vad blir resultatet av en förändrad ettbarnspolitik?

I fredags presenterade 18 centralkommitténs tredje plenum planer på förändringar av den kinesiska ettbarnspolitiken. De nya reglerna väntas ge omkring 15-20 miljoner föräldrar rätt att skaffa ytterligare ett barn. Kina har idag en fertilitet på runt 1,67 barn per fertil kvinna, långt under den så kallade ersättningsnivån. Det låga barnafödandet har lett till en hastigt åldrande befolkning. Den arbetsföra befolkningen har redan börjat minska som andel av befolkningen och väntas nå sitt maximum, i absoluta tal, inom de närmsta fem åren. De potentiellt negativa effekterna av detta är en av de största utmaningarna att hantera för Kinas ledning. Lättnaderna i politiken har i flera medier lyfts fram som en viktig förändring för att avhjälpa den besvärliga demografiska utvecklingen och för att stärka Kinas ekonomi långsiktigt. Vilka effekter som de nya reglerna får är dock oklart och det är långt ifrån säkert att en baby boom är att vänta. Faktum är att fertilitet och önskat antal barn till minst lika stor del påverkas av sociala och ekonomiska faktorer som av ettbarnspolitiken.

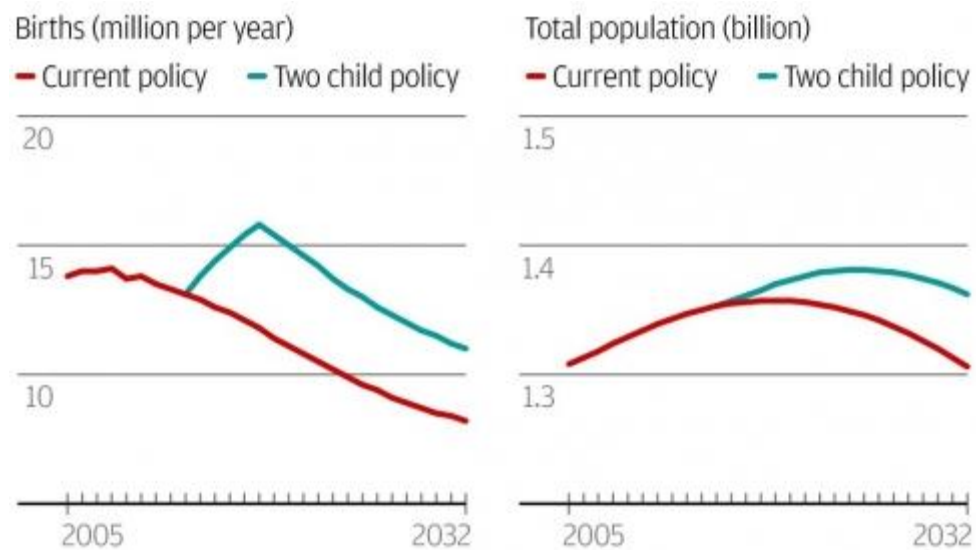
Den snabbt ökande befolkningen under 1960 och 70-talet skapade farhågor om framtida överbefolkning och födelsebegränsning antogs 1982 som en grundläggande nationell policy. Redan under de tio åren före barnbegränsningspolitiken hade fertiliteten mer än halverats till 2,93 barn per fertil kvinna och dess införande fick endast en begränsad effekt. Över de 30 år som förflutit sedan införandet, har fertiliteten sjunkit succesivt till dagens nivåer på runt 1,67. Officiella kinesiska källor uppger att man genom policyn har undvikit 400 miljoner födslar, en siffra som dock har ifrågasatts.¹

Faktum är att den kinesiska ettbarnspolitiken är betydligt mer komplicerad än vad som först kan verka vara fallet. Fullt ut tillämpas den endast på par med urbant-hukou och som själva kommer från familjer med fler än ett barn. Denna grupp utgör bara 17 procent av det totala antalet par i barnafödande ålder. Samtidigt finns det skäl att gå försiktigt fram då denna grupp fortfarande är nummerärt stor. Om de 15-20 miljoner par som förväntas påverkas av politiken väljer att samtidigt skaffa ett andra barn innebär det mer än en dubbling jämfört med de 13 miljoner födslar som skedde år 2012 - en enorm påfrestning på många samhällsfunktioner.² Clint Laurent, grundare till analysföretaget Global Demographics, uppskattar att en gradvis uppluckrad politik kommer höja antalet födslar till omkring 18 miljoner fram till år 2018. Men förändringen kommer inte ha någon påverkan på den långsiktiga trenden då åldersprofilen för Kinas befolkning innebär att antalet kvinnor i barnafödande ålder kommer att minska med en tredjedel över de kommande 20 åren, oavsett vilken politik Peking för (Figur 1).

¹ S. Wee, H. Li, In China, signs that one-child policy may be coming to an end, Reuters, 2013

² Potential Impact on Total Births of Changing the One Child Policy in China, Global Demographic, 2013

En studie från University of California Irvine som uppskattade hur fertiliteten i Kina skulle ha utvecklats utan barnbegränsning, kom fram till att den inte skiljer sig nämnvärt från den idag uppmätta, och att det därmed kan ifrågasättas huruvida politiken haft någon effekt.³ I en studie i sex kommuner i Jiangsu provinsen genomfördes en enkät bland 18 000 kvinnor. Av de tillfrågade hade 30 % rätt att skaffa ett andra barn men bara en tredjedel av de berättigade planerade att göra det. Det starkaste skälet som angavs till denna ståndpunkt var ekonomiskt.⁴

Figur 1 Källa: Global Demographics, CEIC, SCMP Research genom SCMP

Två av författarna till Jiangsu-studien, Wang Feng och Cai Yong, kommenterar uppgifterna om en uppluckrad politik i South China Morning Post. De tror inte på en stundande baby boom då preferenserna bland föräldrar har förändrats och det blivit accepterat med ett barn. Samma artikel lyfter också den ekonomiska aspekten och de stora kostnader för framförallt utbildning som föräldrar lägger på sina barn. Idag läser mer än 30 procent av kineserna vidare på universitetet och konkurrensen om de bästa skolorna börjar redan på dagis. Detta får många föräldrar att tänka en extra gång innan de skaffar ett andra barn.

Det finns samtidigt många skäl att succesivt avskaffa den impopulära politiken. Torts allt innebär ettbarnspolitiken ett stort ingrepp på människors fria vilja och på många håll har politiken fått fruktansvärda konsekvenser för den enskilde. Inte bara riskerar människor som bryter mot politiken stora böter och arbetslöshet, på många håll har också tvångsaborter och sterilisationer skett. Politiken har också en stor roll i att förklara obalansen mellan antalet pojkar och flickor som föds vilket bland annat orsakas av könsselektiva aborter. Det finns med andra ord goda anledningar att lätta på ettbarnspolitiken även om det förmodligen inte kommer att ha någon större inverkan på Kinas långsiktiga demografiska eller ekonomiska utveckling.

³ W. Feng, Y. Cai, B. Gu; *How Will History Judge China's One-Child Policy?*, The Population Council, 2013.

⁴ W. Feng, Y. Cai, B. Gu, Z. Zheng, *Below-Replacement Fertility and Childbearing Intention in Jiangsu Province, China*. *Asian Population Studies*, 2009.